

Σάββας Στρούμπος: «Τελειότητα στην τέχνη δεν υπάρχει»

**Βασίλης Παπαβασιλείου,
12 Ιουνίου 2026**

Από τις πλέον ξεχωριστές και επιδραστικές παρουσίες του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου, ο Σάββας Στρούμπος έχει κατακτήσει δικαιωματικά τη θέση ενός κορυφαίου σκηνοθέτη και θεατρικού δημιουργού, που εδώ και χρόνια διευρύνει τα όρια της θεατρικής τέχνης με συνέπεια, τόλμη και σπάνιο πνευματικό βάθος. Με σημαντικές σπουδές, διεθνή θεατρική παιδεία και αδιάκοπη ερευνητική διάθεση, έχει διαμορφώσει ένα προσωπικό καλλιτεχνικό σύμπαν που ξεχωρίζει για την αυθεντικότητα, τη φιλοσοφική του πυκνότητα και τη βαθιά ανθρωποκεντρική του ματιά! Ο Στρούμπος συγκαταλέγεται ανάμεσα στους δημιουργούς που δεν αρκούνται στην αναπαραστάση ενός έργου, αλλά επιχειρούν να αναμετρηθούν με τον ίδιο τον πυρήνα της ανθρώπινης ύπαρξης. Οι σκηνοθεσίες του αποτελούν ολοκληρωμένες καλλιτεχνικές εμπειρίες υψηλής αισθητικής και στοχασμού, παραστάσεις που παραμένουν ζωντανές στη μνήμη του θεατή πολύ μετά την ολοκλήρωσή τους... Με σπάνια ευαισθησία και βαθιά γνώση του θεατρικού φαινομένου, μετατρέπει τη σκηνή σε τόπο συνάντησης της ποίησης, της φιλοσοφίας, της σωματικότητας και της συλλογικής μνήμης, γεγονός που έχει οδηγήσει κριτικούς και θεατρόφιλους να αναγνωρίσουν στο έργο του μια από τις πιο ουσιαστικές και συνεπείς καλλιτεχνικές διαδρομές της γενιάς του! Η πορεία του συνδέεται οργανικά με τις πιο γόνιμες και δημιουργικές αναζητήσεις του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου. Η συνεργασία του με τον Θεόδωρο Τερζόπουλο και το θέατρο Άτις δεν υπήρξε απλώς ένα σημαντικός σταθμός στην καλλιτεχνική του διαδρομή, αλλά μία βαθιά εμπειρία διαμόρφωσης και χειραφέτησης. Με συγκινητική ειλικρίνεια αναγνωρίζει τον Τερζόπουλο ως τον μέντορά του και μιλά για το Άτις ως την εστία της καλλιτεχνικής και ανθρώπινης ελευθερίας του, έναν τόπο όπου η δημιουργία δεν επιτρέπει εύκολες λύσεις, μιμήσεις ή ασφαλείς βεβαιότητες αλλά απαιτεί διαρκή κατάθεση ψυχής και αδιάκοπη προσωπική υπέρβαση... Αυτό ακριβώς το στοιχείο της αδιάκοπης

αναζήτησης είναι που καθιστά τον Σάββα Στρούμπο μία από τις πλέον σεβαστές μορφές του θεατρικού χώρου! Δεν επαναπαύεται ποτέ σε κατακτημένες φόρμες ούτε ακολουθεί τις ευκολίες της εποχής. Αντίθετα κάθε νέα του παράσταση αποτελεί μία νέα καλλιτεχνική περιπέτεια, ένα πεδίο αναμέτρησης με τα μεγάλα ερωτήματα του ανθρώπου, της ιστορίας και της κοινωνίας. Για αυτό και έχει αποκτήσει ένα κοινό ιδιαίτερα αφοσιωμένο, που ακολουθεί με εμπιστοσύνη κάθε του δημιουργικό βήμα γνωρίζοντας ότι θα βρεθεί μπροστά σε μία πρόταση με ουσία, αλήθεια και πνευματικό βάθος. Ο Σάββας Στρούμπος αντιμετωπίζει την τέχνη ως πράξη ευθύνης, ως μία μορφή δημιουργικής αυτοθυσίας που καλεί τον καλλιτέχνη να αναμετρηθεί με τα βαθύτερα στρώματα του εαυτού του... Οι παραστάσεις του διακρίνονται για την πνευματική τους ένταση, τη σπάνια ποιητικότητά τους και την ικανότητα τους να φωτίζουν τις πιο σκοτεινές και τραγικές πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης. Με μια σύγχρονη αλλά ουσιαστικά ανθρωποκεντρική ματιά προσεγγίζει τα μεγάλα κλασικά κείμενα αναζητώντας μέσα τους τα ερωτήματα που εξακολουθούν να καθορίζουν τη ζωή μας: τη σχέση με τη φύση, την έννοια της πατρίδας, τη βία της εξουσίας, τη μνήμη, την απώλεια, το πάθος και την ανάγκη του ανθρώπου να νοσηματοδοτήσει την ύπαρξή του. Η φετινή του σκηνοθετική πρόταση ‘Η Ιφιγένεια η εν Αυλίδι’ του Ευριπίδη που θα παρουσιαστεί σε καλοκαιρινή περιοδεία σε πολλές πόλεις της Ελλάδας, αποτελεί μία ακόμη σπουδαία κατάθεση ενός δημιουργού που εξακολουθεί να συνομιλεί με το παρόν μέσα από τα μεγάλα κείμενα του παγκόσμιου πολιτισμού. Με οξυδέρκεια, καλλιτεχνική γενναιότητα και βαθιά πίστη στη διαχρονική δύναμη της τραγωδίας, αναδεικνύει τις αγωνίες ενός κόσμου που βρίσκεται διαρκώς σε μετάβαση, επιβεβαιώνοντας για ακόμη μία φορά γιατί θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους, πιο ανήσυχους και πιο εμπνευσμένους σκηνοθέτες της εποχής μας! Για τον Σάββα Στρούμπο η τελειότητα δεν αποτελεί προορισμό αλλά μία αέναη εκκρεμότητα, και ακριβώς σε αυτή τη διαρκή αναζήτηση βρίσκεται η γοητεία και το μεγαλείο της τέχνης! Ίσως για αυτό το έργο του συνεχίζει να συγκινεί, να προβληματίζει και να εμπνέει, καθιστώντας τον μία από τις πιο φωτεινές δημιουργικές και επιδραστικές προσωπικότητες του ελληνικού θεάτρου των τελευταίων δεκαετιών.

– Πόσο σε έχει επηρεάσει η συνεργασία σου με τον Θεόδωρο Τερζόπουλο και το θέατρο Άττις;

Το Άττις είναι η εστία της καλλιτεχνικής – άρα και ανθρώπινης – χειραφέτησης για μένα, και, όπως έχω πει πολλές φορές, ο Τερζόπουλος

είναι ο μέντορας μου. Από την άποψη αυτή δεν θα έλεγα ότι με έχει επηρεάσει λιγότερο ή περισσότερο, καθώς πρόκειται για μια “κυτταρική” σύνδεση. Την ίδια στιγμή, ο τρόπος δουλειάς μας προϋποθέτει την ενεργοποίηση του βαθιά προσωπικού δημιουργικού υλικού του κάθε ατόμου, διαδικασία που δεν χωράει μιμήσεις, αντιγραφές και άλλα αντίστοιχα σχήματα που ωθούν τον καλλιτέχνη να υπεκφεύγει από την περιπέτεια της δημιουργίας. Πιστεύω, ότι η περιπέτεια αυτή δεν χωράει υπεκφυγές, άλλοθι, ωραιοποιήσεις ή εκλογικεύσεις. Πέφτεις μαζί με τους συνεργάτες σου μέσα στη φωτιά και καίγεσαι. Αυτό είναι το ζήτημα. Η τέχνη έχει μια διάσταση αυτοθυσίας. Οι αναζητήσεις αυτές είναι μέρος της καθημερινότητάς μας στο Άτις.

– Προσεγγίζεις τα κλασικά έργα με σύγχρονη ματιά, εστιάζοντας στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση και την ανθρώπινη κατάσταση. Συμφωνείς με την άποψη αυτή;

Ναι, δεν θα διαφωνούσα με την άποψη αυτή, αν και δεν θα μπορούσα να πω ότι αποτυπώνει το σύνολο της καλλιτεχνικής οπτικής των συνεργατών μου κι εμένα. Θεωρώ, ότι χρειάζεται να δημιουργείται μια ερωτική σχέση με το υλικό που έχουμε στα χέρια μας. Ενωώ, ότι κανείς επιτελεί αυτή την αναγκαία κίνηση έξω από τον εαυτό του και προς το υλικό, με την τόλμη να κάνει το ταξίδι προς έναν άγνωστο ακόμα κόσμο, που σιγά-σιγά θα ανακαλύψει. Αυτή η κίνηση έξω από σένα και προς το υλικό πρέπει να γίνεται χωρίς προκαταλήψεις και άμυνες, χωρίς επιβεβλημένες σκέψεις, “άνευ όρων και ορίων”, όπως λέει και ο Ανδρέας Εμπειρικός. Τότε η δημιουργικότητα ανοίγει με απρόβλεπτους τρόπους, η φαντασία απολυτρώνεται από τα δεσμά προκατασκευασμένων σχημάτων ή προειλημμένων αποφάσεων. Μπαίνουμε, λοιπόν, στην Οδύσσεια της δημιουργίας. Τελειότητα στην τέχνη δεν υπάρχει. Όλα παραμένουν πεισματικά σε εκκρεμότητα κι αυτό είναι μέρος της γοητείας αυτής της δουλειάς.

– Επίσης, στις παραστάσεις σου αναδεικνύεις την τραγικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης...

Ναι, η τραγική διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης με απασχολεί πολύ και δεν την αναζητώ μόνο στην αρχαία τραγωδία, αν και εκεί αποτυπώνεται με τον πλέον καθαρό τρόπο. Με αφορμή την “Ίφιγένεια η εν Αυλίδι”, σκέφτομαι ότι στην τραγωδία δεν έχουμε ήρωες με την κλασική έννοια του όρου, αλλά μάλλον αρνητικούς ήρωες ή ανθρώπους ακραίους και μεταίχμιακούς. Η τραγωδία καταπιάνεται με το άμετρο, με το τερατώδες, με το υπερβολικό, με ότι κωδικοποιείται στην έννοια της ύβρεως. Λύσεις

δεν υπάρχουν, ούτε αντίδοτα στην αναμέτρηση του ανθρώπου με το τερατώδες που κρύβεται μέσα του. Από εκεί εκκινεί και η οντολογική διάσταση της τραγωδίας στην οποία επιμένει ο Τερζόπουλος, ότι όλες οι συγκρουόμενες διαστάσεις του άμετρου και του τερατώδους βρίσκονται εντός μας. Αλλά και η πολιτική διάσταση έχει τεράστιο ενδιαφέρον, ακριβώς γιατί δεν μας παραδίδεται καμία έτοιμη λύση για να ησυχάσουμε και να πιστέψουμε ότι διαθέτουμε τη λύση στο κοινωνικό και υπαρξιακό αίνιγμα. Η κριτική στάση στα κείμενα της τραγωδίας, η αρνητική διάσταση προσώπων και πραγμάτων κυριαρχεί. Μπορούμε να ζήσουμε με αυτή την αγωνία, αλλά και την εγρήγορση για τη διαρκή αναζήτηση του μέτρου; Ίσως αυτή να είναι η βασική προϋπόθεση προς κάθε κίνηση συλλογικής και ατομικής αυτοχειραφέτησης των ανθρώπων σήμερα.

– Χρησιμοποιείς την τεχνική του σωματικού θεάτρου, για ποιο λόγο;

Ίσως να φαίνεται παράξενο, αλλά δεν αποδέχομαι τέτοιου είδους κατηγοριοποιήσεις στο θέατρο. Αντισταθμίζω τον ηθοποιό πάνω στη σκηνή ως φορέα καθολικής ενεργοποίησης, συγκίνησης και αίσθησης. Αυτή η καθολικότητα περιλαμβάνει το σώμα αλλά και το πνεύμα, αν θέλετε, και το “μέσα σώμα” όπως λέει ο Τερζόπουλος. Αλλά τι γίνεται με τον λόγο; Στη δουλειά μας είναι αποφασιστικός παράγοντας. Ο λόγος είναι ταυτόχρονα σώμα – και – πνεύμα. Αποφεύγω τις κατηγοριοποιήσεις γιατί αντανάκλουν μη δημιουργικούς περιορισμούς στη στιγμή της πράξης, όπου εκεί διακυβεύονται τα πάντα. Όταν στην τραγωδία αναζητάμε μια διάσταση υπερβατική, το καθημερινό σώμα των εξωτερικών ορίων με τους κοινωνικούς περιορισμούς δεν βοηθά καθόλου. Στη δουλειά μας αναζητούμε το άνοιγμα του χώρου μέσα στο σώμα, αλλά και τους τρόπους που το σώμα του ηθοποιού “γεννάει” τον δικό του ιδιαίτερο χρονο-ρυθμό και ακτινοβολεί ενέργεια.

– Η “Ιφιγένεια η εν Αυλίδι”, πώς προέκυψε στο σχεδιασμό σου;

Ξαναδιάβασα το έργο μετά από περίπου είκοσι χρόνια κατά τη διάρκεια των προβών της “Ορέστειας”. Μου πρότεινε να το διαβάσω η Αγλαΐα Παπά. Όταν τελείωσα την ανάγνωση αισθανόμουν ότι έχω στα χέρια το νέο έργο του Μπέρτολτ Μπρεχτ, τόσο καινούργιο και επίκαιρο το είδα. Έτσι πήρα την απόφαση να το κάνουμε παράσταση.

-Ποιο ήταν το δέλεαρ αυτής της τραγωδίας για εσένα;

Το ότι ο Ευριπίδης γράφει αυτή την τραγωδία στο τέλος του κόσμου όπως τον γνωρίζει ο ίδιος, ανατρέποντας όλους τους όρους της τραγωδίας, αφού αμφισβητεί τους θεούς, τους ήρωες και το πεπρωμένο, ενώ βλέπει τη συλλογικότητα ρημαγμένη. Στο έργο αυτό ο Ευριπίδης “ρίχνει” την τραγωδία μέσα στην ιστορία. Όλα και τα πάντα είναι ανθρώπινες αποφάσεις. Οι άνθρωποι έχουν ακέραια την ευθύνη των πράξεων τους. Και την ίδια στιγμή κάνει μια αμείλικτη κριτική στην εξουσία και την πατριαρχία. Η “Ιφιγένεια η εν Αυλίδι” και οι “Βάκχες” είναι οι δύο τελευταίες τραγωδίες του Ευριπίδη και έτσι, οι δύο τελευταίες σωζόμενες. Παίχτηκαν, μάλιστα, την ίδια μέρα από τον γιό του. Ο ίδιος είχε πεθάνει. Θεωρώ και τη δική μας εποχή τόσο μεταβατική όσο την εποχή που γράφει ο Ευριπίδης. Η ίδια η ζωή μας, εφόσον ζούμε υπό τη διαρκή απειλή ενός Γ’ παγκοσμίου πολέμου, αποτελεί πρώτης τάξης υλικό κατανόησης του κειμένου.

– Μίλησέ μου για τον Ευριπίδη και τον τρόπο γραφής του σε σχέση με τους άλλους τραγικούς;

Ο Ευριπίδης είναι ένας εξαιρετικά αιρετικός συγγραφέας. Δεν φοβάται να ξεθεμελιώνει παραδεδομένες αξίες και σχήματα, δεν φοβάται να ασκεί την πιο αμείλικτη κριτική στα τραύματα και τις καταστροφές του καιρού του, με τρόπο, μάλιστα, που είναι απολύτως επίκαιρος για μας σήμερα. Στην “Ιφιγένεια” η έννοια της πατρίδας, της ικεσίας, της πατρότητας, της τελετουργίας, αλλά και θεμελιώδεις κατηγορίες της τραγωδίας όπως η μανία, η έκσταση, το πάθος, το πένθος, ο θρήνος, ξεθεμελιώνονται, αναποδογυρίζουν και ανασυντίθενται μέσα από τα συντρίμια τους. Για μένα είναι πολύ γοητευτικός συγγραφέας. Πιστεύω ότι μόλις αρχίσαμε να επικοινωνούμε μαζί του...

– Υπάρχουν “Ιφιγένειες” στη σημερινή εποχή;

Και βέβαια υπάρχουν. Με βασανίζει συνεχώς η σκέψη ότι για να υπάρχει ένας κόσμος ή ένα κοινωνικό και οικονομικό σύστημα, πρέπει να στηρίζεται πάνω στο αίμα αθώων παιδιών. Πρόκειται για το τερατώδες στο οποίο αναφέρθηκα προηγουμένως σε όλο το μέγεθος και την ωμότητα του, δίχως υπεκφυγές και άλλοθι.

– Ποια είναι τα συναισθήματά σου που η καλλιτεχνική σου προσέγγιση στα έργα που ανεβάζεις έχει κερδίσει την αναγνώριση του κοινού και των κριτικών;

Δεν νομίζω ότι αυτό είναι κάτι εφάπαξ δοσμένο. Οι συνεργάτες μου κι εγώ προσπαθούμε να ερχόμαστε σε επαφή με τους πυρήνες των υλικών που καταπιανόμαστε, να αναμετριόμαστε μαζί τους όσο γίνεται χωρίς δικλείδες ασφαλείας και να “γεννάμε” νέους κάθε φορά θεατρικούς κόσμους. Αν η προσπάθεια αυτή βρίσκει αποδέκτες είναι σαφώς μια ηθική ικανοποίηση! Από εκεί και πέρα, η αγωνία είναι διαρκής και πολύμορφη, όπως και οι αναζητήσεις μας.

– Πού θα πας περιοδεία με την “Ιφιγένεια”;

Θα περιοδεύσουμε αρκετά. Οι αρχικές μας παραστάσεις είναι στην Αυλίδα (bio-mechanicalfestival'- 27/6), στο θέατρο Βράχων (28/6), στην Πάτρα (22/7). Το πρόγραμμα ολόκληρης της περιοδείας θα ανακοινωθεί άμεσα.

– Τι θα κάνεις τη χειμερινή σεζόν;

Υπάρχουν πολλά σχέδια, αλλά αυτή τη στιγμή με έχει απορροφήσει η “Ιφιγένεια”.